

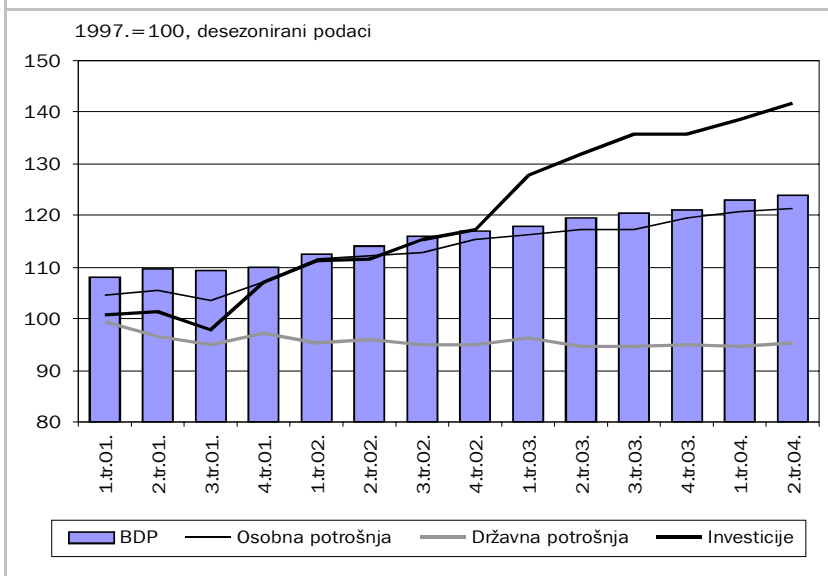
I. Postojan gospodarski rast

Rast BDP-a u drugom tromjesečju 3,8 posto

Bruto domaći proizvod je u drugom tromjesečju 2004. godine zabilježio realni porast od 3,8 posto u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Desezonirani podaci potvrđuju da se time nastavlja stabilan gospodarski rast zabilježen u posljednjih nekoliko godina. Glavni pokretači rasta ostaju i dalje osobna i investicijska potrošnja. Mali, ali pozitivni doprinosi gospodarskom rastu bilježe i državna potrošnja i promjene zaliha, dok je doprinos neto izvoza bio negativan.

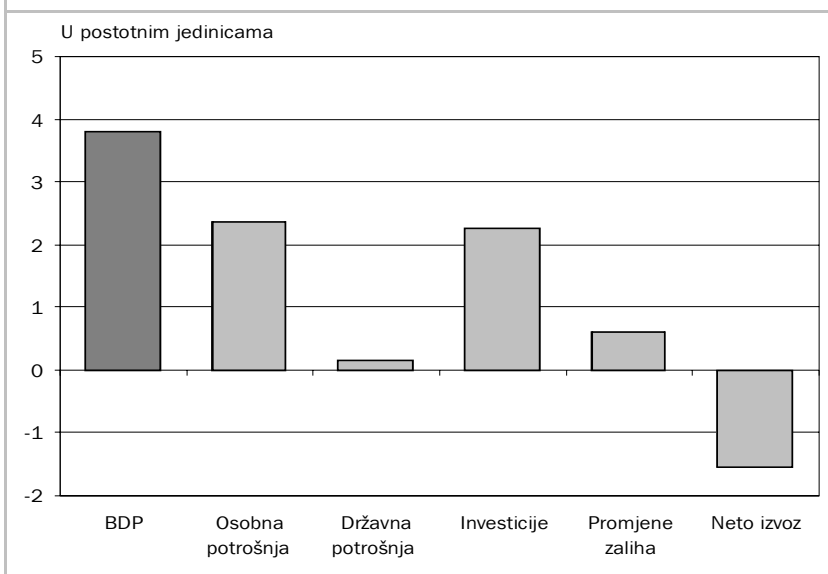
Osobna potrošnja je u drugom tromjesečju 2004. godine zabilježila istu stopu rasta kao i ukupna gospodarska aktivnost, 3,8 posto na međugodišnjoj razini. Doprinos osobne potrošnje ukupnom gospodarskom rastu iznosio je 2,4 postotnih bodova. Drugim riječima, da su sve druge komponente bruto domaćeg proizvoda u promatranom razdoblju ostale jednake kao prethodne godine, povećanje osobne potrošnje samo za sebe bi donijelo porast bruto domaćeg proizvoda od 2,4 posto. Desezonirani podaci pokazuju kako osobna potrošnja blago usporava svoj rast.

Slika 1. Realni BDP, potrošnja i investicije

Izvor za originalne podatke: Državni zavod za statistiku.

Slika 2. Doprinosi rastu realnog BDP-a u drugom tromjesečju 2004.

Izvor za originalne podatke: Državni zavod za statistiku.

Tablica 1. GLAVNI EKONOMSKI POKAZATELJI				
	2002.	2003.	2004.	
REALNA GOSPODARSKA AKTIVNOST				
Bruto domaći proizvod, realni (%-tna promjena)	5,2	4,3	3,8	2. tromjesečje
Industrijska proizvodnja, fizički obujam (%-tna promjena)	5,4	4,1	3,6	siječanj-kolovoz
Trgovina na malo, realni promet (%-tna promjena)	21,0	6,1	2,7	siječanj-kolovoz
Građevinarstvo, fizički obujam (%-tna promjena)	12,7	22,9	5,9	siječanj-kolovoz
Turizam, noćenja (%-tna promjena)	3,0	4,3	1,6	siječanj-kolovoz
ZAPOSLENOST, PLAĆE I CIJENE				
Stopa registrirane nezaposlenosti	22,3	19,1	17,2	kolovoz
Neto plaća (%-tna promjena)	5,0	5,9	5,7	srpanj
Potrošačke cijene (%-tna promjena)	1,7	1,8	1,6	rujan
VANJSKOTRGOVINSKA RAZMJENA				
Izvoz roba, USD (%-tna promjena)	5,0	25,7	26,6	siječanj-kolovoz
Izvoz roba i usluga, USD (%-tna promjena)	9,7	41,2	14,4	siječanj-lipanj
Uvoz roba, USD (%-tna promjena)	17,1	32,4	18,1	siječanj-kolovoz
Uvoz roba i usluga, USD (%-tna promjena)	20,9	31,6	19,2	siječanj-lipanj
PRORAČUN, KAMATNE STOPE I TEČAJ				
Saldo konsolidiranog proračuna (sred. država, mlrd. kuna)	5,55	5,64	5,81	siječanj-svibanj
Kamatna stopa na kratkoročne kunske kredite bez valutne klauzule (kraj razdoblja, u % na godišnjoj razini)	13,24	11,80	11,8	srpanj
ZIBOR (prekonočni krediti, u % na god. razini, kraj razd.)	1,68	6,67	2,04	rujan
Tečaj EUR (kraj razdoblja)	7,44	7,65	7,55	rujan
Tečaj USD (kraj razdoblja)	7,15	6,12	6,13	rujan

Izvori: Državni zavod za statistiku, Hrvatska narodna banka, Ministarstvo financija RH i www.infoforum.hr.

Investicije su u drugom tromjesečju 2004. godine porasle za 7,7 posto na međugodišnjoj razini. Ostvarena međugodišnja stopa rasta najniža je u posljednjih 11 tromjesečja. Ipak, promatranjem sezonskih podataka može se uočiti kako u drugom tromjesečju 2004. godine nije došlo do usporavanja rasta investicija u odnosu na prethodna dva tromjesečja, nego upravo suprotno, do nešto snažnijeg rasta. Doprinos investicija ukupnom gospodarskom rastu u drugom je tromjesečju iznosio 2,2 postotna boda.

Zalihe su također porasle na međugodišnjoj razini, tako da je njihov doprinos ukupnom rastu iznosio 0,6 postotnih bodova.

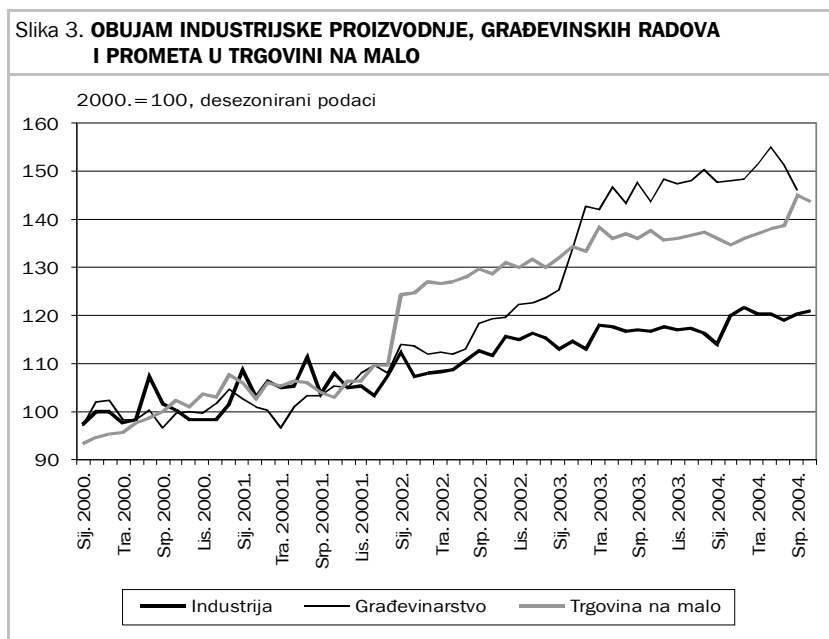
Državna potrošnja je u drugom tromjesečju porasla za 0,7 posto na međugodišnjoj razini. Desezonirani podaci pokazuju rast potrošnje u odnosu na prethodno tromjesečje. S obzirom na ostvarenu pozitivnu stopu rasta državne potrošnje, pozitivan je i doprinos ukupnom gospodarskom rastu koji je iznosio 0,1 postotni bod.

Izvoz roba i usluga Republike Hrvatske, prema podacima iz statistike nacionalnih računa koji su izraženi u kunama i u stalnim cijenama, u drugom tromjesečju porastao za 3,9 posto u odnosu na isto promatrano razdoblje prethodne godine. Ostvarena međugodišnja stopa najniža je u posljednjih šest tromjesečja. Desezonirani podaci pokazuju da je izvoz roba i usluga usporio svoj rast drugo tromjesečje zaredom. Uvoz roba i usluga je u drugom tromjesečju na međugodišnjoj razini porastao za 5,4 posto. Međutim, desezonirani podaci otkrivaju da je od početka ove godine prisutna stagnacija uvoza roba i usluga. Kako je, ipak, u drugom tromjesečju u odnosu na isto prošlogodišnje razdoblje zabilježen rast uvoza, i to u apsolutnom iznosu veći nego što je bio rast izvoza, ukupan doprinos neto izvoza (izvoz minus uvoz) ukupnom gospodarskom rastu bio je negativan i iznosio je -1,5 postotnih bodova.

Rast izvoza roba veći od rasta uvoza

Kretanje izvoza i uvoza roba (bez usluga) u prvih osam mjeseci ove godine ukazuje na nešto optimističniju sliku hrvatskog vanjskotrgovinskog sektora. Izvoz roba raste po višim stopama nego uvoz roba, čime se postupno povećava pokrivenost uvoza izvozom, iako je ona i dalje na niskoj razini, ispod 50 posto. Tako je u prvih osam mjeseci ove godine izvezeno roba u vrijednosti od 30,6 milijardi kuna, što je za 13,8 posto više nego u istom razdoblju prethodne godine. Istovremeno je uvezeno roba u vrijednosti preko 64,7 milijardi kuna, što je porast od 6,2 posto. Vanjskotrgovinski robni deficit za prvih osam mjeseci ove godine iznosio je 34,1 milijardu kuna što je porast za 0,25 posto u

kože. Za razliku od prerađivačke industrije gdje je došlo do usporavanja aktivnosti, opskrba plinom, električnom energijom i vodom bilježi osjetni rast, dok je kod rudarstva i vadenja došlo do pada aktivnosti.

Izvor za originalne podatke: Državni zavod za statistiku.

Pad aktivnosti u građevinarstvu

Obujam građevinskih radova sredinom ove godine počinje se smanjivati. Nakon što su u protekle dvije godine zabilježene visoke stope rasta i to ponajviše zbog značajnih ulaganja u izgradnju cestovne infrastrukture, u lipnju i srpnju ove godine dolazi do pada aktivnosti, pri čemu je obujam građevinskih radova u srpnju bio manji za 3,6 posto nego u lipnju odnosno za 5,9 posto u odnosu na svibanj. To je donekle razumljivo budući da je nakon dostignute razmjerno visoke razine aktivnosti u građevinarstvu došlo najprije do umjerenijeg rasta, a u lipnju i srpnju do pada aktivnosti. Čini se da će se usporavanje državno financirane cestogradnje u drugoj polovici godine snažno

odraziti na ukupna kretanja u građevinarstvu. Isto se tako postavlja pitanje budućih kretanja u građevinarstvu, koja bi mogla biti obilježena negativnim stopama ukoliko ne bude novih državnih narudžbi.

Trgovina na malo opet raste

Nakon stagnacije realnog prometa u trgovini na malo u drugoj polovici 2003. godine i u prvom tromjesečju ove godine, u travnju je ponovno uspostavljen trend rasta. Desezonirani podaci ukazuju na iznimno visoku razinu aktivnosti u trgovini na malo u srpnju, kada je realni promet bio veći za 4,7 posto u odnosu na lipanj. Iako je zabilježen pad realnog prometa za 1,1 posto u odnosu na srpanj, u kolovozu je zadržana visoka razina aktivnosti. Ovakvo kretanje u kolovozu može se objasniti znatno manjom prodajom novih automobila u odnosu na srpanj, kada je on doživio “boom” kao posljedica povećane kupovine automobila uz stare - niže - trošarine. Na pozitivne trendove tijekom ljetnih mjeseci u trgovini na malo zasigurno je utjecala razmjerno dobra turistička sezona.

Turistička sezona uspješnija nego lani

Podaci Državnog zavoda za statistiku za mjesec kolovoz ukazuju na nastavak pozitivnih kretanja u turizmu čime se potvrđuju očekivanja kako će 2004. biti najbolja godina po ostvarenim rezultatima. U samom kolovozu tekuće godine ostvareno je 2,1 posto više noćenja i 2,2 posto više dolazaka turista u odnosu na isti mjesec prethodne godine. U prvih osam mjeseci ove godine ukupna noćenja turista zabilježila su rast na međugodišnjoj razini od 1,6 posto, a dolasci 4,9 posto. Od ukupnog broja noćenja, domaći turisti su ostvarili 10,6 posto, a strani 89,4 posto. Noćenja domaćih gostiju u prvih osam mjeseci ove godine bila su na razini ostvarenoj u istom razdoblju prethodne godine, dok su noćenja stranih gostiju porasla za 1,8 posto. U strukturi noćenja stranih turista najviše noćenja ostvarili su turisti iz Njemačke 24,1 posto, Italije 13,7 posto, te Slovenije 12,7 posto. Promatrajući dolaske i noćenja stranih turista prema zemlji prebivališta može se zapaziti da su od tradicionalnih emitivnih

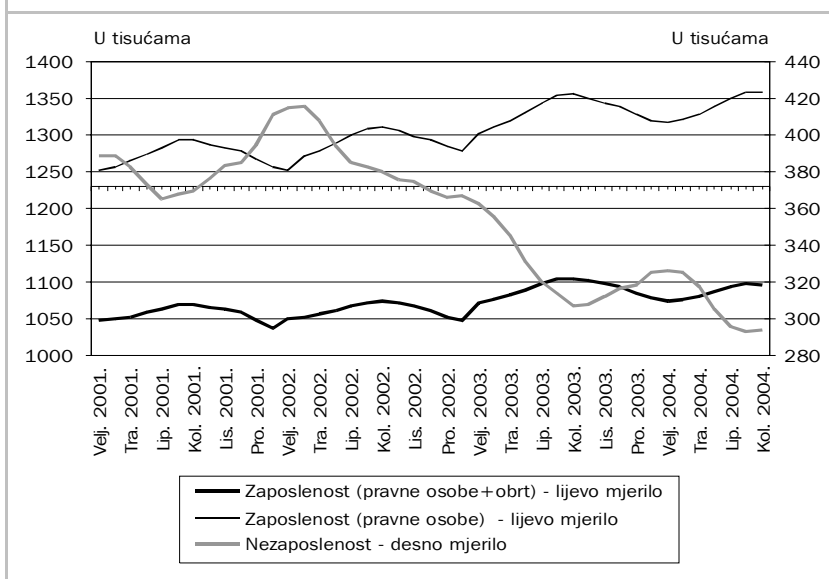
tržišta jedino turisti iz Italije ostvarili blagi porast noćenja, dok su turisti iz Njemačke, Slovenije ili Češke ostvarili pad broja noćenja. Nasuprot tome, turisti iz država Sjeverne i Zapadne Europe, koji imaju relativno malen udio u strukturi noćenja, poput turista iz Švedske, Francuske, Finske ili Islanda, zabilježili su značajan porast broja noćenja. Ovakva kretanja ukazuju na trend promjena u strukturi emitivnih tržišta hrvatskog turističkog sektora.

Pad zaposlenosti u kolovozu

Nakon što je od veljače do srpnja 2004. godine bilježen stalni rast zaposlenosti, u kolovozu je došlo do pada zaposlenosti u odnosu na srpanj za 0,1 posto. Broj zaposlenih u pravnim osobama u isto je vrijeme zabilježio pad od 0,2 posto. Zabilježen je pad i zaposlenih individualnih poljoprivrednika (0,7 posto), dok je jedini porast zaposlenosti u odnosu na srpanj zabilježen u obrtu i slobodnim profesijama (0,3 posto). U prvih osam mjeseci 2004. godine u prosjeku je bilo 0,3 posto zaposlenih više nego u istom razdoblju prethodne godine. Ipak, usporedba stanja u kolovozu 2004. i kolovozu 2003. godine pokazuje da je došlo do pada ukupne zaposlenosti za 0,5 posto. Ukupan broj nezaposlenih osoba u kolovozu 2004. godine je iznosio 293.842, što je porast u odnosu na srpanj za 0,2 posto. U odnosu na kolovoz prošle godine, broj nezaposlenih je bio manji za 4,2 posto. Stopa registrirane nezaposlenosti u kolovozu je iznosila 17,2 posto.

Prosječna mjesečna nominalna neto plaća po zaposlenom isplaćena u srpnju 2004. godine je iznosila 4.209 kuna (569 EUR, 686 USD). To predstavlja blagi nominalni pad u odnosu na prethodni mjesec, dok se realna vrijednost plaće nije mijenjala. Na međugodišnjoj razini prosječna mjesečna neto plaća po zaposlenom u srpnju je realno porasla za 3,8 posto, što je upravo i prosječna mjesečna stopa rasta realnih plaća u prvih sedam mjeseci 2004. godine, mjereno na međugodišnjoj razini. Na temelju ovog podatka može se zaključiti kako rast realnih plaća prati realni rast ukupnog gospodarstva.

Slika 4. **ZAPOSLENOST I NEZAPOSLENOST**

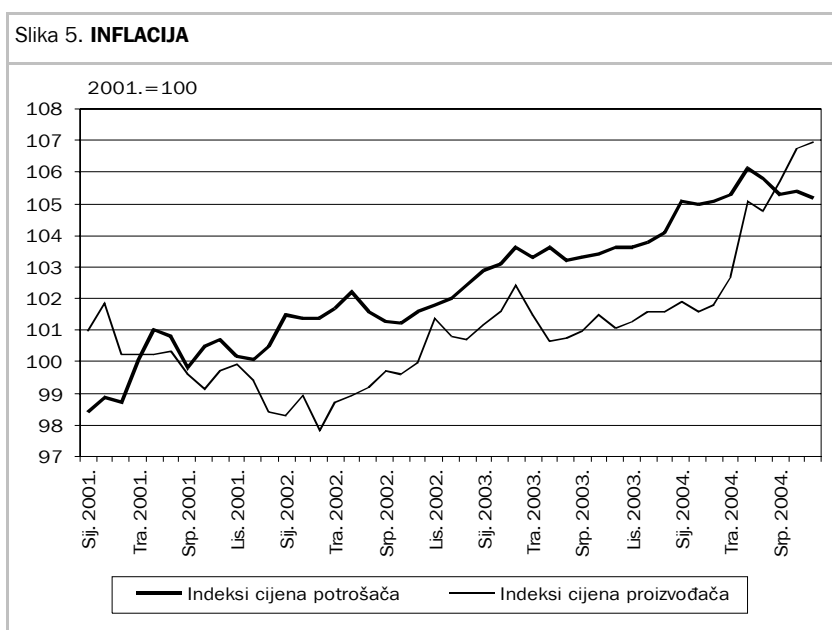

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Potrošačke cijene smanjene u rujnu – godišnja inflacija 1,6 posto

Cijene dobara i usluga koje se koriste za osobnu potrošnju, mjerene indeksom potrošačkih cijena, u rujnu 2004. godine su zabilježile pad od 0,2 posto u odnosu na kolovoz. Pritom se cijene dobara nisu mijenjale dok su cijene usluga bile niže za 0,7 posto. Najveći utjecaj na pad indeksa potrošačkih cijena imale su cijene prometa budući da su bile smanjene za 2,4 posto. Razlog tome jesu niže cijene automobila (za 5,9 posto), niže cijene goriva i maziva za osobna vozila (za 0,6 posto) te niže cijene prijevoza putnika brodom (za 14,8 posto) u odnosu na kolovoz. Također, značajan doprinos smanjenju indeksa potrošačkih cijena dale su i cijene ugostiteljskih usluga te cijene rekreacije i kulture koje su smanjene za 2,4 posto odnosno 1,4 posto. S druge strane, porast cijena zabilježen je kod cijena odjeće i obuće (2,6 posto), obrazovanja (0,9 posto) te zdravstva (0,5 posto).

Na godišnjoj razini, inflacija je u rujnu iznosila 1,6 posto, što predstavlja njenu najnižu razinu u posljednjih šest mjeseci. Tome su najviše pridonijele cijene prehrane i bezalkoholnih pića, koje su zabilježile pad od 1,7 posto što ima značajan utjecaj na godišnju stopu inflacije s obzirom da u strukturi indeksa potrošačkih cijena, prehrana i bezalkoholna pića čine 33,0 posto. S druge strane, najznačajniji porast zabilježen je kod cijena opskrbe vodom i različitih komunalnih usluga (16,0 posto), cijena alkoholnih pića i duhana (10,4 posto), cijena stanovanja, vode, energije, plina i drugih goriva (5,4 posto) te cijena ugostiteljskih usluga (4,0 posto).

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Cijene industrijskih proizvoda pri proizvođačima su u rujnu 2004. godine u odnosu na kolovoz 2004. godine bile veće za 0,2 posto. U usporedbi s rujnom 2003. godine, proizvođačke cijene su u rujnu ove godine bile veće za 5,7 posto. To je rezultat povećanja cijena u opskrbi električnom energijom, plinom i vodom za 14,2 posto, cijena u rudarstvu i vađenju za 6,8 posto te cijena u prerađivačkoj industriji za 3,9 posto.

Okvir 1. **MEĐUNARODNO OKRUŽENJE**

Oporavak gospodarstava EU

Prema prvim preliminarnim procjenama Eurostata, na području Europske unije (EU 25) u drugom tromjesečju ostvaren je rast bruto domaćeg proizvoda od 2,3 posto na međugodišnjoj razini, što je najviša stopa rasta ostvarena još od početka 2001. godine. Nastavak ubrzavanja gospodarskog rasta rezultat je snažnog rasta izvoza (3,5 posto u odnosu na tromjesečje ranije) i rasta investicija (0,4 posto u odnosu na tromjesečje ranije). Istodobno je usporena potrošnja kućanstava (0,3 posto tromjesečnog porasta u drugom tromjesečju u odnosu na 0,8 posto u prvom tromjesečju). Ukupan promet u trgovini na malo porastao je u kolovozu za 1,8 posto u odnosu na prethodni mjesec, ali je unatoč tome i dalje na nižoj razini nego u istom mjesecu prethodne godine. Na području euro zone ukupni promet u trgovini na malo se smanjio za 0,4 posto u kolovozu ove godine u odnosu na prethodni mjesec. Prema procjenama Europske središnje banke (*Monthly Bulletin* No. 9/2004) trgovina na malo čini oko 40 posto ukupne potrošnje kućanstava u euro zoni, pa se smanjenje trgovine na malo negativno odražava na rast bruto domaćeg proizvoda. Stopa nezaposlenosti je zadnjih pet mjeseci na području Europske unije (25) nepromijenjena, te se zadržala na razini od 9 posto. U kolovozu su najviše stope nezaposlenosti zabilježene u Poljskoj (18,7 posto) i Slovačkoj (15,7 posto), a najniže u Luksemburgu (4,3 posto) i Irskoj (4,4 posto).

Godišnja inflacija na području Europske unije (EU 25) iznosila je u kolovozu 2,3 posto, te je ostala na istoj razini kao i u srpnju. Najniži rast cijena zabilježen je u Finskoj (0,3 posto) i Danskoj (0,9 posto). Promatrano na međugodišnjoj razini, najviše su porasle cijene alkohola, duhana i zdravstvenih usluga, a iznimno velik utjecaj na porast cijena imale su visoke cijene nafte koje su utjecale na cijene transporta. Tako su cijene nafte samo preko viših cijena transporta doprinijele rastu ukupne inflacije za 0,3 postotna boda. Osim cijena transporta, ovakvom rastu cijena na međugodišnjoj razini još su značajno doprinijele cijene duhana (0,27 postotnih bodova) i loživog ulja (0,12 postotnih bodova).

U gospodarstvu SAD-a drugo je tromjesečje 2004. godine bilo obilježeno najnižom stopom rasta bruto domaćeg proizvoda u zadnjih godinu dana, 3,3 posto na međugodišnjoj razini. Procjenjuje se da je usporavanje rasta u SAD-u u najvećoj mjeri rezultat utjecaja visokih cijena nafte na potrošnju kućanstva.

Umjeren rast monetarnih agregata

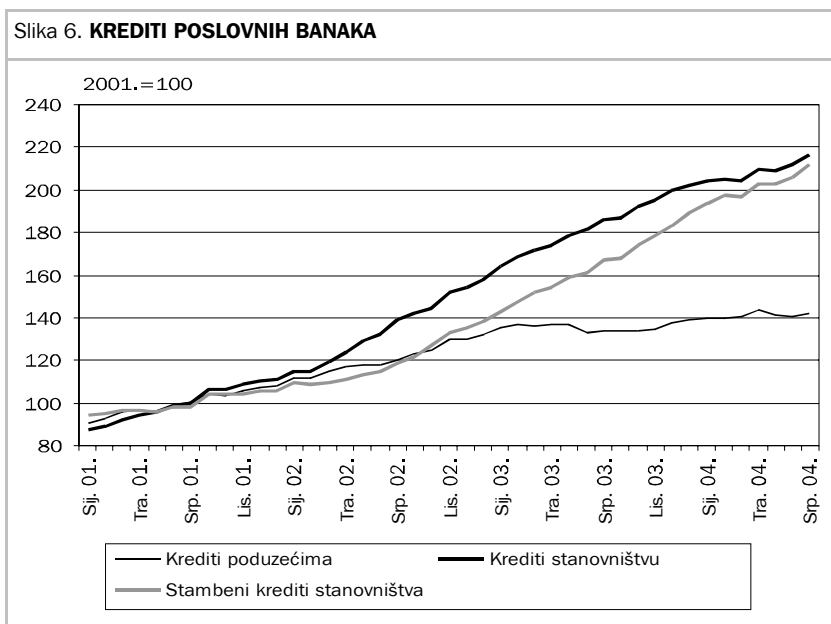
Desezonirana novčana masa (M1) bilježi uzastopni rast još od ožujka te je u kolovozu iznosila 35 milijardi kuna. Međutim, i dalje traje razdoblje razmjerno restriktivne monetarne politike, što se između ostalog očituje i u smanjenju međugodišnje stope rasta desezonirane novčane mase koja u kolovozu iznosi 2,9 posto, dok je u kolovozu 2003. iznosila 15,4 posto. Na mjesečnoj je razini uočljivo da je rast desezonirane novčane mase, nakon snažnijeg rasta u lipnju (od 3,2 posto), usporen te je u srpnju i kolovozu iznosio 1,0 odnosno 1,2 posto.

Ukupni depoziti banaka povećavali su se u ljetnim mjesecima (lipnju, srpnju i kolovozu) te su krajem kolovoza iznosili 124,7 milijardi kuna. Za njihov porast zaslužni su štedni i oročeni te devizni depoziti, koji su porasli u ova tri mjeseca za 9,5, odnosno 7,1 posto zbog povećanih deviznih priljeva od turističke sezone, dok je depozitni novac zabilježio porast od samo 4,4 posto. Također, ukupni su depoziti porasli u kolovozu ove godine za 8,4 posto u odnosu na kolovoz 2003. godine.

Potraživanja banaka od stanovništva dosegla su 59,3 milijardi kuna u kolovozu. Iako krediti stanovništvu i dalje rastu po visokoj stopi od 16,9 posto u odnosu na kolovoz prošle godine, rast je bitno usporen. Naime, u kolovozu prošle godine ostvarena je godišnja stopa porasta kredita stanovništvu od 31,4 posto. Potraživanja banaka od poduzeća također rastu te u srpnju iznose 56,2 milijarde kuna, što je za 7,1 posto više nego u istom mjesecu 2003. godine.

Početak srpnja obilježio je porast međunarodnih pričuva koje su 9. srpnja iznosile gotovo 8 milijardi dolara. Uzrok njihovu povećanju bile su devizne intervencije HNB-a u prvom tjednu srpnja, kada je od banaka otkupljeno 46 milijuna eura te deprecijacija dolara u odnosu na euro. Poslije tog početnog povećanja uslijedio je pad međunarodnih pričuva zbog povlačenja deviznog depozita države. U nastavku trećeg tromjesečja dominantan utjecaj na kretanje međunarodnih pričuva imale su devizne intervencije i kretanje dolara u odnosu na euro, te je krajem rujna njihova razina ponovno dosegla 7,9 milijardi dolara.

posto krajem kolovoza dok su kamate na polugodišnje i tromjesečne zapise iznosile 6,5 odnosno 5 posto, što je mnogo, ali ipak manje od kamatnih stopa koje su istodobno vrijedile na tržištu novca. Budući da je u rujnu upisivano više trezorskih zapisa nego što ih je dospijevalo, ukupno stanje trezorskih zapisa se povećalo te je krajem rujna iznosilo 7,2 milijardi kuna.

Izvor: Hrvatska narodna banka.

HNB ljetos intervenirala pet puta

Događaji na novčanom tržištu u trećem tromjesečju su imali dominantan utjecaj na tečaj, iako se radilo o ljetnim mjesecima u kojima kuna tradicionalno jača zbog priljeva od turističke sezone. HNB je početkom srpnja dva puta intervenirala na deviznom tržištu zbog sezonskog jačanja kune. Na prvoj je intervenciji HNB otkupila od poslovnih banaka 27,1 milijuna eura po prosječnom tečaju od 7,357 kuna čime je na tržište plasirala gotovo 200 milijuna kuna. Budući da ta intervencija nije uspjela zaustaviti jačanje kune,

HNB je ubrzo i drugi put intervenirala na deviznom tržištu, otkupivši 18,9 milijuna eura po jedinstvenom tečaju od 7,36 kuna za euro što je na tržište donijelo 139,1 milijun kuna. Ova je intervencija bila zanimljivija od prve utoliko što je HNB ponudila otkup svih deviza koje banke nude po jedinstvenom tečaju. Na taj je način zaustavljeno jačanje kune te se tečaj sve do početka kolovoza kretao u rasponu 7,35 do 7,41 kuna za euro. Budući da se početkom kolovoza potražnja dodatno intenzivirala zbog turističke sezone, kao i zbog novog razdoblja izdvajanja i održavanja obvezne rezerve, tečaj kune je u odnosu na euro opet počeo padati. Stoga je HNB intervenirala dva puta na deviznom tržištu otkupivši od banaka sveukupno 70 milijuna eura, plasirajući na tržište oko 514,3 milijuna kuna. Do nove intervencije HNB-a došlo je ponovo sredinom rujna, kada se tržište pripremalo za novu tranšu desetogodišnje državne obveznice te je HNB, poučena iskustvom iz ranijih mjeseci ove godine kada su emisije državnih obveznica uzrokovale snažnu aprecijaciju, napravila aukciju u iznosu od 25 milijuna eura čim je potražnja porasla toliko da se pojavio aprecijacijski pritisak na tečaj. To je bila deseta intervencija HNB-a ove godine, od čega je samo prva intervencija u siječnju bila u smjeru zaustavljanja slabljenja kune, dok je u ostalih devet HNB otkupljivala devize kako bi zaustavila jačanje kune. U trećem tromjesečju, kada je HNB intervenirala pet puta, na tržište je emitirala 1,04 milijardi kuna, uspostavljajući likvidnost na tržištu. Drugu polovicu rujna obilježila je snažna deprecijacija kune u odnosu na euro do koje je došlo zbog porasta likvidnosti nakon izdavanja treće tranše desetogodišnjih obveznica Ministarstva financija, kao i pod utjecajem uobičajenih sezonskih čimbenika.

Višemjesečni rast burzovnih indeksa

Nakon smanjivanja prometa na Zagrebačkoj burzi tijekom svibnja i lipnja, treće je tromjesečje, s izuzetkom kolovoza, donijelo značajno povećanje ukupnog prometa. Promet dionicama zahuktao se već u srpnju, dok je promet u rujnu iznosio čak 265,2 milijuna kuna, što je za 149,5 posto više od prometa u lipnju. Najveći udio prometa dionicama u trećem tromjesečju imale su dionice Adrisa i Plive čiji je prosječni mjesečni promet iznosio 26,4 odnosno 22,3 posto od ukupnog prometa dionicama. CROBEX je svoj ovogodišnji

minimum doživio sredinom svibnja, da bi nakon toga uslijedio njegov oporavak te snažan rast. Naime, zadnjeg dana mjeseca rujna CROBEX je s 1322,16 bodova bio na najvišoj ikad zabilježenoj razini. Promet obveznicama iznosi preko 80 posto prometa na Zagrebačkoj burzi, a pritom gotovo 80 posto prometa obveznicama čine institucionalne transakcije, dok ostali dio spada u redovni promet obveznicama.

Promet se intenzivirao i na Varaždinskoj burzi. Indeks Varaždinske burze VIN, iako raste tijekom cijele ove godine, osobito snažni rast ostvario je od sredine svibnja te je svoj povijesni maksimum dosegnuo sredinom rujna s vrijednošću VIN indeksa od 1119,70 bodova. U odnosu na početak godine, indeks VIN je krajem rujna bio veći za 78,1 posto.

Na takav velik rast indeksa tijekom ljetnih mjeseci utjecao je pretežno porast cijena dionica bivših privatizacijskih fondova (danas holdinga) koji su dobili spor protiv Hrvatskog fonda za privatizaciju pa je shodno tome i njihova cijena porasla. U rujnu je na cijene dionica također utjecalo prijavljivanje na natječaj za koncesiju za mobilnu mrežu što je dalo impuls rastu cijena dionica kompanija koje su sudjelovale u konzorciju koji se jedini natjecao za koncesiju.

Nova metodologija vođenja statistike javnih financija

U želji da se statistika javnih financija u Hrvatskoj uskladi sa statistikama javnih financija drugih zemalja, podaci o ostvarenju državnog proračuna za prvih šest mjeseci 2004. godine iskazani su prema metodologiji GFS 2001, umjesto prema metodologiji GFS 1986 koja se do sada primjenjivala kod izrade i izvještavanja o mjesečnim podacima o ostvarenju proračuna. Iako je metodologija GFS 2001 već primijenjena pri iskazivanju konačnih godišnjih podataka za 2002. i 2003. godinu, ovo je prvi puta da se unutargodišnji podaci iskazuju prema novoj metodologiji. Upravo je to razlog što u daljnjem tekstu neće biti u potpunosti moguća usporedba podataka na međugodišnjoj razini. Prelazak na metodologiju GFS 2001 bio je jedan od zahtjeva koje je MMF postavio pred Hrvatsku, s ciljem unaprjeđenja financijske statistike države.

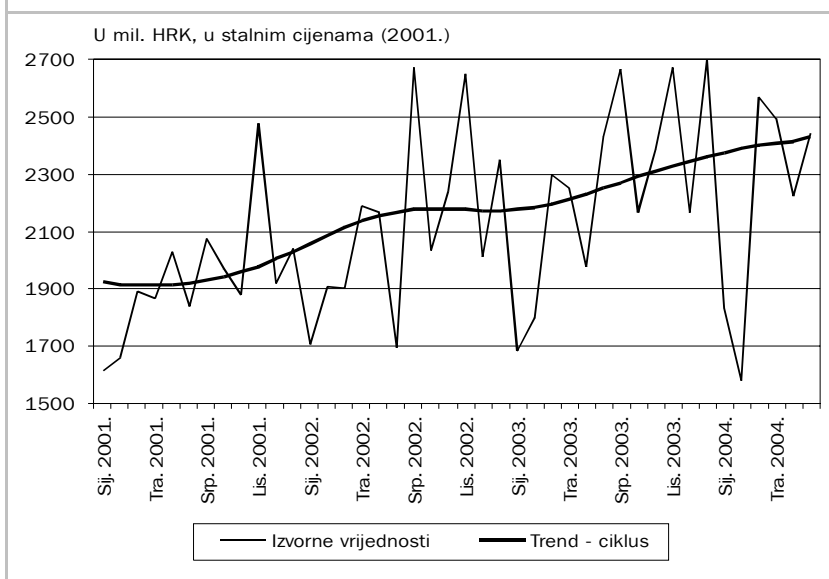
GFS 1986, već ih tretira u sklopu financiranja, kao financijsku imovinu. Za razliku od GFS 1986 metodologije, GFS 2001 kapitalne primitke ne smatra prihodima već se oni tretiraju kao komponenta financiranja proračunskog manjka.

Prema GFS 1986 metodologiji, ukupan proračunski saldo jednak je razlici između prihoda i rashoda s neto posudbama. Metodologija GFS 2001 umjesto mjere ukupnog proračunskog salda predviđa izračun neto i bruto operativnog salda. Neto operativni saldo jednak je prihodima umanjenim za rashode, dok je bruto operativni saldo jednak prihodima umanjenim za rashode isključujući potrošnju dugotrajne imovine. Neto zaduživanje jednako je neto operativnom saldu umanjenom za neto transakcije kod nefinancijske imovine. Neto zaduživanje također je jednako neto transakcijama financijskom imovinom umanjenim za neto transakcije obvezama, a po definiciji to odgovara financiranju.

Prikazano prema metodologiji GFS 2001 ukupni prihodi proračuna konsolidirane središnje države u prvoj polovici 2004. godine iznosili su 39,8 milijardi kuna, što je 45 posto ukupno planiranih prihoda za 2004. godinu. Najveći udio u ukupnim prihodima imaju porezni prihodi koji u prvih šest mjeseci čine više od 58 posto ukupnih prihoda središnje države. Unutar poreznih prihoda najznačajniji je porez na dodanu vrijednost kojeg je u prvom polugodištu ove godine prikupljeno 13,8 milijardi kuna ili 45½ posto od iznosa planiranog za ovu godinu. Prihodi od PDV-a na međugodišnjoj razini bilježe rast od gotovo 8 posto.

U prvoj polovici godine prikupljeno je 1,4 milijarde kuna poreza na dohodak ili 10 posto manje nego u istom razdoblju 2003. Ovo je smanjenje prije svega je odraz izmjena Zakona o porezu na dohodak, kojim su uvedene nove porezne olakšice. Od poreza na dobit u prvome je polugodištu naplaćeno nešto više od 53 posto prihoda planiranih po osnovi ovog poreza. Porezima na međunarodnu trgovinu i transakcije u prvoj polovici godine prikupljeno je 741 milijun kuna, ili 6½ posto manje nego u istom razdoblju prošle godine, što je očekivana posljedica procesa liberalizacije vanjskotrgovinske razmjene i otvaranja hrvatskog gospodarstva.

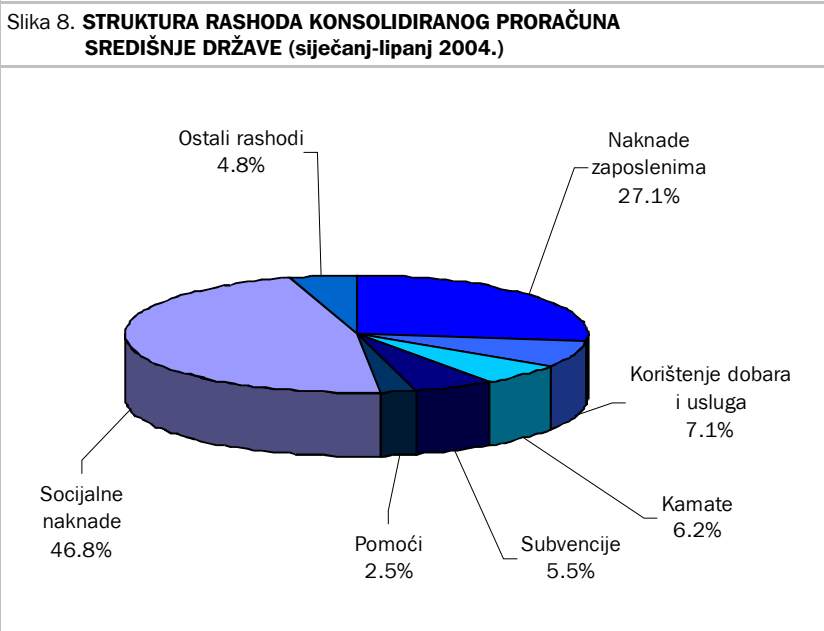
Slika 7. **KRETANJE PRIHODA OD PDV-A (stalne cijene, prosjek 2001=100)**

Izvor: *Ministarstvo financija.*

U prvoj polovici 2004. godine ukupni rashodi konsolidirane središnje države iznosili su 42,7 milijardi kuna što je oko 49 posto planiranog iznosa za čitavu 2004. U strukturi rashoda najznačajniji su rashodi za socijalne naknade koji su ostvareni u iznosu od 20 milijardi kuna, odnosno 49 posto planiranog godišnjeg iznosa. Ova skupina rashoda činila je čak 47 posto ukupno ostvarenih rashoda u razdoblju od siječnja do lipnja 2004. godine. Rashodi za naknade za zaposlene su u prvih šest mjeseci 2004. godine sudjelovali s 27 posto u ukupno ostvarenim rashodima što ujedno predstavlja polovicu ukupno planiranog iznosa na razini godine. Rashodi za kamate su u prvih šest mjeseci ukupno iznosili 2,7 milijardi kuna, pri čemu su u ukupnom iznosu kamata inozemne kamate sudjelovale s preko 62 posto. Rashodi za subvencije su u prvoj polovici 2004. godine ukupno iznosili 2,4 milijarde kuna, ili nešto više od 46 posto iznosa rashoda za subvencije predviđenog proračunom za ovu godinu. U strukturi subvencija podjednako su raspoređeni iznosi subvencija trgovačkim društvima u javnom sektoru i trgovačkim društvima izvan javnog sektora. Unutar subvencija trgovačkim društvima u javnom sektoru ističu se

rashodi za održavanje željezničke infrastrukture i regulaciju prometa, poticanje putničkog prometa te poticanje redovnih pomorskih linija, dok u strukturi subvencija trgovačkim društvima izvan javnog sektora prednjače rashodi za poticanje poljoprivredne proizvodnje. Rashodi za korištenje dobara i usluga u prvih šest mjeseci ostvareni su u iznosu od 3 milijarde kuna što je oko 44 posto godišnjeg plana.

Izvor: Ministarstvo financija.

U prvih šest mjeseci 2004. godine, neto transakcije kod nefinancijske imovine konsolidirane središnje države iznosile su 3,9 milijardi kuna, što je uglavnom rezultat nabave nefinancijske imovine te vrlo malog iznosa prodaje nefinancijske imovine. Najveće transakcije unutar nefinancijske imovine ostvarene su na poziciji dugotrajne imovine. Financijska imovina konsolidiranog proračuna središnje države je u prvih šest mjeseci 2004. godine iznosila pola milijarde kuna. Najveći dio financijske imovine činili su zajmovi. Ukupne neto obveze konsolidiranog proračuna središnje države u prvih šest

